

Κυπριακό Περίπτερο στην
58η Διεθνή Έκθεση Τέχνης –
La Biennale di Venezia
11 Μαΐου – 24 Νοεμβρίου 2019

Εγκαίνια: 10 Μαΐου, 11:00 π.μ.
Pre-opening: 8 – 10 Μαΐου 9

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ Σάββα Πρόωρα, Ξανά

La Biennale di Venezia

58. Esposizione
Internazionale
d'Arte

Partecipazioni Nazionali

Επιμέλεια: Jacopo Crivelli Visconti

Το Κυπριακό Περίπτερο στην 58η Διεθνή Έκθεση Τέχνης La Biennale di Venezia, η οποία φέρει τον γενικό τίτλο *May You Live in Interesting Times*, παρουσιάζει μια μεταθανάτια έκθεση του Χριστόφορου Σάββα.

Ο Χριστόφορος Σάββα (1924–1968) είναι, αδιαμφισβήτητα, ένας από τους πιο πρωτοποριακούς Κύπριους καλλιτέχνες του εικοστού αιώνα. Έχοντας περάσει ένα μεγάλο μέρος της δεκαετίας του '50 στο Παρίσι και το Λονδίνο, ο Σάββα επέστρεψε στη Λευκωσία το 1960 και σε σύντομο χρονικό διάστημα δημιούργησε ένα εντυπωσιακό και εξαιρετικά ποικίλο εικαστικό έργο, που εκτεινόταν από τη ζωγραφική στη γλυπτική και τις πειραματικές κατασκευές με σύρμα, τσιμέντο και κομμάτια από υφάσματα, παράλληλα με τον σχεδιασμό επίπλων και τις αρχιτεκτονικές του παρεμβάσεις. Η συνύπαρξη διάφορων τεχνοτροπιών και ο πλούτος θεμάτων και αναφορών που εμφανίζονται στο έργο του φαίνεται να υποδηλώνουν ότι τα αυστηρά φορμαλιστικά ερωτήματα της τέχνης της εποχής δεν αποτελούσαν το κύριο μέλημά του.

Θα μπορούσε να ειπωθεί ότι ο πυρήνας της πρακτικής του Σάββα μετατοπιζόταν διαρκώς προς ένα μέρος που βρισκόταν πέρα από τη μορφή και το περιεχόμενο κάθε μεμονωμένου έργου. Εξετάζοντας τη δράση του καλλιτέχνη στο σύνολό της, δημιουργείται η αίσθηση ότι αυτή η υπέρβαση αποδίδει περιεκτικά τον ρόλο του στην κυπριακή κοινωνία, καθώς και στο τοπικό καλλιτεχνικό σύστημα που άρχισε να οργανώνεται στα χρόνια μετά την ανεξαρτησία της Κύπρου από τη Μεγάλη Βρετανία. Τον Μάιο του 1960, ο Σάββα ίδρυσε μαζί τον Ουαλό καλλιτέχνη Glyn Hughes την Γκαλερί Απόφαση, το πρώτο ανεξάρτητο πολιτιστικό κέντρο της νεοσύστατης Κυπριακής Δημοκρατίας, που σύντομα θα αποτελούσε το επίκεντρο της πνευματικής και πολιτιστικής δραστηριότητας στο νησί. Οι εντυπωσιακά ποικίλες δραστηριότητες της Απόφασης συμπεριλάμβαναν εικαστικές παρουσιάσεις, θεατρικές παραστάσεις, περφόρμανς, κινηματογραφικές εκδηλώσεις, ποιητικές βραδιές, παιδική ζωγραφική, αλλά και την πρώτη κοινή έκθεση Ελληνοκύπριων και Τουρκοκύπριων καλλιτεχνών (ένα τολμηρό εγχείρημα για την εποχή). Αυτή η σχεδόν ιδιοσυγκρασιακή πολυφωνία είναι ανάλογη με την έντονη καλλιτεχνική παραγωγή του Σάββα: σε μία πολωμένη και διχασμένη κοινωνία, η οποία μόλις είχε καταφέρει να εξέλθει από τον αντιποικιακό αγώνα προτού βυθιστεί σε δικοινοτικές διαμάχες, η τακτική της σύζευξης αντιθέτων αποτελούσε, τουλάχιστον, πολιτική δήλωση.

Το 1968, λίγες βδομάδες πριν από τον πρόωρο θάνατό του, ο Σάββα συμμετείχε, μαζί με άλλους πέντε καλλιτέχνες, στην πρώτη επίσημη εκπροσώπηση της Κύπρου στην Μπιενάλε Βενετίας. Η επιστροφή του έργου του Σάββα στη Βενετία αποτελεί, επομένως, τόσο φόρο τιμής σε μια θεμελιώδη μορφή της κυπριακής τέχνης, όσο και την αφορμή για αναστοχασμό ως προς τους μηχανισμούς που οδήγησαν στη διαμόρφωση της εικόνας του νέου κυπριακού κράτους και την πορεία που ακολούθησε η τέχνη στο νησί μετά την ανακήρυξη της

Ανεξαρτησίας. Το έργο του Σάββα υπήρξε μοναδικό στην αναδυόμενη εικαστική σκηνή της Κύπρου: μέσα από αυτό, ο καλλιτέχνης οικειοποιήθηκε και ανάπλασε θεματικές και τεχνοτροπίες, συμπυκνώνοντας ταυτόχρονα αναφορές στην ελληνική και την αφρικανική κλασική τέχνη, την κυπριακή χειροτεχνία, τη λαϊκή τέχνη, την Άμορφη τέχνη και την Ποπ Αρτ, καθώς και σε πρωτοποριακά κινήματα. Όπως δήλωσε κάποτε ο συνάδελφός του καλλιτέχνης Στέλιος Βότσης, το έργο του Σάββα αποτέλεσε «αποκάλυψη», διαφέροντας ριζικά από το έργο των καλλιτεχνών της προηγούμενης γενιάς, αλλά και της δικής του. Με αυτή την έννοια δεν είναι μόνο ο θάνατός του που μπορεί να θεωρηθεί «πρόωρος» ή «άκαιρος», μα και η ίδια η πρακτική του – πόσο μάλλον στο πολύ συγκεκριμένο πλαίσιο μιας Μπιενάλε, όπου το έργο του Σάββα μπορεί να εκληφθεί ως «ασύμβατο» σε σχέση με τα περισσότερα έργα που το περιβάλλουν. Ωστόσο, η έκθεση «Πρόωρα, Ξανά» συντονίζεται άρτια με τις σύγχρονες και απαραίτητες συζητήσεις για την Κύπρο και άλλα νεοσύστατα κράτη με αποικιακό παρελθόν, τα οποία δεν είχαν την ευχέρεια να διαπραγματευτούν το «μοντέρνο» κατά έναν επαρκή και αυτόνομο τρόπο, επιλέγοντας εντέλει να εμβαθύνουν κατευθείαν στο «σύγχρονο». Έτσι, επανεξετάζοντας ένα κομβικό σημείο της πρόσφατης ιστορίας του νησιού, γίνεται ένα ουσιαστικό βήμα για την καλύτερη κατανόηση του «σύγχρονου». Επιπρόσθετα, η εξέταση του έργου του Χριστόφορου Σάββα, ξανά σήμερα, αποτελεί μια μετωνυμική χειρονομία στο πλαίσιο της συζήτησης για την πολλαπλότητα των εναλλακτικών νεωτερικοτήτων, που παραμένουν συχνά απεδαφικοποιημένες και παραγνωρισμένες σε σχέση με τα κυρίαρχα αφηγήματα.

Η έκθεση του Χριστόφορου Σάββα στο Κυπριακό Περίπτερο στην Μπιενάλε Βενετίας 2019 είναι μέρος μιας μακροπρόθεσμης έρευνας γύρω από την παρακαταθήκη του καλλιτέχνη και τους τρόπους με τους οποίους οι βασικές θεματικές που ανιχνεύονται μέσα από τη ζωή και το έργο του εξακολουθούν να αντηχούν σε τοπικό και διεθνές επίπεδο. Η πρώτη έκφανση του πρότζεκτ ήταν μια ερευνητική έκθεση μεγάλης κλίμακας που παρουσιάστηκε στο πρόσφατα ανακαινισμένο κτήριο της Κρατικής Πινακοθήκης Σύγχρονης Τέχνης – ΣΠΕΛ στη Λευκωσία. Πέρα από την ερευνητική διαδικασία, οι δύο εκθέσεις συνδέονται μέσω μιας σειράς εκδόσεων για τον καλλιτέχνη, σε συνεργασία με τους εκδοτικούς οίκους Hatje Cantz και BOM DIA BOA TARDE BOA NOITE, με κείμενα των Jacopo Crivelli Visconti, Aram Moshayedi, Μαρίας Παντελή και Πωλίνας Νικολάου.

Η συμμετοχή της Κύπρου στην 58η Διεθνή Έκθεση – La Biennale di Venezia συνδιοργανώνεται από το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού της Κύπρου και το Point Centre for Contemporary Art, Λευκωσία.

Επίτροπος: Λούλη Μιχαηλίδου
Διεύθυνση Έργου: Αντρέ Ζιβανάρη
Βοηθός Επίτροπος: Αγγέλα Σκορδή
Διαχείριση: Μαρίνα Χριστοδουλίδου
Συντονισμός: Μαρία Μηνά
Έρευνα: Πωλίνα Νικολάου, Μαρίνα Χριστοδουλίδου
Εγκατάσταση: Rumen Tropchev, Peter Eramian
Γραφιστικός Σχεδιασμός και Αρχιτεκτονική Έκθεσης:
Studio Manuel Raeder

Υποστηρικτές:
Λέλλος Π. Δημητριάδης Δικηγορικό Γραφείο Δ.Ε.Π.Ε.
Αλέξης Τσιελεπής

ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΠΕΡΙΠΤΕΡΟ
Associazione Culturale Spiazzi
Castello 3865, 30122 Βενετία
(Στάση Arsenale)
info@cyprusinvenice.org
press@cyprusinvenice.org
cyprusinvenice.org

Ώρες λειτουργίας:
Τρίτη – Κυριακή 10:00 – 18:00, Δευτέρα κλειστό

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού

Point Centre for
Contemporary Art